

Velbloud uchem jehly

U našich nadací, symposií, uměleckých soutěží i dalších kumštýřských klání je mi sympatické, že jsou povětšinou spojovány se jmény významných osobností našeho uměleckého světa. To platí v plné míře i o Nadačním fondu Františka Langerova, který vyhlásil 27. listopadu letošního roku v Rezidenci primátora hlavního města Prahy výsledky pátého ročníku soutěže o Cenu Františka Langerova.

Účastníci slavnostního vyhlášení si odnášeli z rukou Ivana Medka obsáhlý sborník František Langer na prahu nového milénia, vydaný institucí Praha - Evropské město kultury 2000. Najdeme v něm vedle nástinu Langerova života a bibliografie jeho díla i příspěvky z letošní květnové langerovské konference, vzpomínky přátel, dopisy a fotografie, které nám dokazují, jak je toto dílo stále živé a nejdnou i současné. Dovíme se tu o historii Nadačního fondu, o stavu vydávání knih, o Langerově politické orientaci, vztahu k předválečné avantgardě, o místě utopických motivů i postavení náhody v jeho díle, o jeho slovenských inspiracích a jeho působení jako prostředníka mezi českou a německou kulturou i o jeho zálibách, jak se odrážejí v autorových knihách. Najdeme tu i zasvěcené pohledy na některá jeho nejvýznamnější díla, knihy pro mládež, státi o dramatu a divadle nebo na jeho spolupráci s filmem.

Langerovu osobnost přiblížila na zmíněném matiné Taňa Fischerová, která přečetla vzpomínky Jana Broda, jenž s Langerem prožíval jeho cestu do exilu, a Jan Kačer, který přečetl ukázkou z oceněné soutěžní práce.

Laureátem pátého ročníku Ceny Františka Langerova se stal básník, spisovatel a překladatel Petr Motýl za svůj soubor próz Kosí srdce s motivy Prahy, viděné tuláckými očima. Prémii získala Jindřiška Kubáčová za prózy Dům v Nádražní ulici.

O letošním roce lze říci, že byl v našem literárním vzpomínání do značné míry i rokem Langerovým. Langerovský maraton představoval letos např. shromáždění u spisovatelova hrobu v předvečer nedožitých 98. narozenin jeho ženy Anny Ludmily, vedle pořadí rozhlasových sem patřila v Divadle Na Fidlovačce zmíněná již langerovská konference nebo program na pražském knižním veletrhu či sám program při udílení ceny. Pátý ročník Langerovy ceny skončil, čeká nás ročník šestý.

ZDENĚK JANÍK

Kniha o Plzni

Tisíciletí své existence (spojované s první zmínkou o původním přemyslovském hradu Stará Plzeň) si naše západočeská metropole připomněla v roce 1976: tehdy v roce 976 slo podle kronikáře o to, že koupající se cizáci Bavoři byli přeřpeni „nepřítelem obrněným“, tedy plzeňskou posádkou, která je pak pobíjela „nahé ve stanech i na zelenajících se lukách“. Ostatně: podle literárního historika Bohumila Jiráka jméno města mimo veškerou pochybnost pochází z lidového vyznání: „Pil sem.“ Jenže teprve v druhé polovině devadesátých let však začaly vycházet unikátní kulturně historické publikace, dokumentující dějiny a současnost města, ležícího v mezích čtyř západočeských řek, například událostí z května 1945: málo se ví, že tehdy byl kromě amerických vojáků „při tom“ také prapor tzv. belgických střelců.

K titulům tohoto typu patří též reprezentativní album, jež pod názvem **Plzeň v proměnách času** a s množstvím obrazových dokumentů nedávno vydalo nakladatelství Fraus - knižní dům, který si získal dobré jméno především díky svým lingvistickým příruččkám. Tuto noblesní a uvážlivě koncipovanou publikaci připravila trojice autorů Viktor Viktora, Jana Horáková a Václav Malina, leč o definitivní podobu knihy se zasloužila celá řada předních městských institucí, v prvé řadě občanské sdružení Pro libris, které také inspirovalo její napsání. Poznovu si připomínáme, že právě v Plzni výtiskli první českou knihu, Kroniku trojanskou, že renesanční hebonismus Frantových práv má zřejmě původ v Plzni, možná dokonce přímo v proslulém pivovaru. Ve znaku města však po pivu není ani stopy: místo něho tu figurují velbloud a chrlice! Plzeň po Praze rozvíjela tradici moderního českého divadelnictví, spjatou s přátelským příjetím J. K. Tyla v plzeňské společnosti. Později ovšem štíplavě napsal Vladimír Neff, že v tomto bohatém a vážném městě piva žili kromě Čechů a Němců ještě Plzeňáci, „kteří se nehlásili k těm ani oněm, v lhostejném poklidu čekající, jak národnostní spory dopadnou“. Přes sto let však má Plzeň i jinou „literární tradici“: v místní věznicí na Borech kdysi pobýval S. K. Neumann a poměrně nedávno v mnohem méně příznivých podmínkách také Václav Havel. Zde byl v důsledku justičního zločinu souzen a popraven mj. Heliodor Pika.

Časy se však proměnily a stojí za to přitkat zde otištěnému názoru Viktora Viktor, podle něhož „listopadový zlom 1989 vrátil politickou i tvůrčí svobodu, ovšem se všemi průvodními jevy jednostrannosti a unáhlenosti, ústíci v bezkru-pulznost, bezohlednost i ekonomický propad a společenskou bezradnost. Nelze podléhat. Jen návrat k tradicím etiky, síle práva a nerezignující vůli může doprovázet další cestu.“ Tato slova pochopitelně zdaleka neplatí pouze pro Plzeň v proměnách času!

VLADIMÍR NOVOTNÝ

OBJEDNÁVKA
na předplatné literárního časopisu
pro Českou republiku

Závazně objednávám roční předplatné Tvaru počínaje číslem..... v počtu výtisků:

2001

TVAR

z a p l a t í m :

individuální předplatitel:

složenkou (fakturou) 18,- Kč
za kus (krámská cena snižena
o 2 Kč předplatitelské slevy)

knihkupec / prodejce:

fakturou 14,- Kč za kus (krámská cena snižena
o 30% rabat) při odběru 5 a více výtisků čísla.
Objednávka znamená bezplatné zařazení firmy do přehledu
knihkupectví v pravidelné tabulce Kde dostanete TVAR.

Jméno: (Firma, IČO):

Adresa: PSČ:

Datum: Podpis (razítko):

Odešlete na adresu TVAR, Na Florenci 3, Praha 1, 110 00, obratem získáte složenku (fakturu) a budete zařazení do naší databáze.
Lze objednat i telefonicky na číslech (02) 22 82 83 99 a (02) 22 82 83 98.

Další hold Emilu Julišovi?

Když se v Soft TVARU (66), tj. v Tvaru č. 18/2000, psalo o malém svátku poezie a hudby, čili o tom, že v rámci říjnového festivalu „příští vlna / next wave“ v Divadle Na zábradlí byl literární večer Emila Juliše spojen s klavírními křácemi Vladimíra Franze, šlo tu především o připomenutí oné úchvatné „přítomnosti poezie“ v průběhu tohoto předpůlnočního setkání, nikoli o recenzi pořadu. To by se pak jistě slušelo a patřilo ještě náležitě zdůraznit, že dramaturgie a režie literární části večera se s velkým citem pro básnické slovo ujala Květuše Hanzíková. Uvedené „předpůlnoci s Julišem“ ostatně v DNZ předcházela autorský večer poezie Jiřího Kuběny, jež divadelní kritik Vladimír Hulec charakterizoval jako „svobodomyšlnou, jen mírně režirovanou prezentaci básníka“. Tím se však holdování Julišovi neuzavřelo: Regionální nakladatelství Kapucín, spjaté se Společností přátel města Duchcova, nyní usiluje (opět v péči pí Hanzíkové) o vydání suggestivního vzorku nádherné Julišovy poezie pod názvem Triptych (tedy třídílného obrazu s oddíly Zóna, Vypravěč a Potrava času) jako zvukové nahrávky na CD. Básník Emil Juliš zde prostřednictvím své tvorby má promlouvat rovněž jako svědek a komentátor likvidace mostecké krajiny: například na přebalu CD se počítá se Sudkovou fotografií této devastované lokality. Pokud by se tenhle projekt podařilo uskutečnit, mohl by posloužit též jako reprezentační dárek pro účely těch severočeských institucí, které chápou nutnost ochrany krajiny, jakož i obnovy městské konglomerace. Zároveň tu jde o náležitou poctu velkému českému básníkovi. A pokud v programech festivalu Next wave studenti pražské filozofie zjevně nedomyšleně popírali, skryti za pseudonymy, že by Julišova tvorba mohla ještě dnes být „alternativní“, čili doposud inspirativní, snad i tato připravovaná CD nahrávka může ztlesnit repliku: Ale ona je! (vln)

Janíkova neznalost

Ve zprávě Zdeňka Janíka o básnickém večeru *Ti, kteří dosud slyší* (Tvar č. 20/2000) se píše: „(...) z veršů Miloně Čepelky na mne dýchlo kouzlo řeči vpravdě vázané. Už dlouhou jsem neslyšel rýmovanou poezii a ještě děle současný sonet“. Určitě bude tedy pro pana Janíka zajímavé zjištění, že rýmovaná poezie a sonet není nic, co by ze současných českých básníků provozoval pouze Miloně Čepelka. O básnické tvorbě například Tomáše Reichela, Norberta Holuba či Věry Rosí zřejmě Janík nic neví. Jak krásné tato neznalost koresponduje s větou J. Kahouna v nedávné anketě v bulletinu Obce spisovatelů *Dokofán*, kde na otázku *Co soudíte o našich literárních časopisech?* lakonicky odpověděl: „Škoda že žádný nevyčítá.“
uoaa, hrk

Z paměti české kultury

Vilém Plocek, malíř z okruhu Františka Tichého, se letos na Štědrý večer dožívá devadesátipětiletí. Jeho přítel, nedávno pouze devadesátiletý Adolf Branald, mu věnoval knihu *Věnc z rákosu*:

...*Být přijat do Mánesa nebylo nikdy snadné. Každý tam toužil, málokdo prošel, a kdo tam jednou byl, žárlivě střežil svůj post na dobytém oficiálním Parnasu. O přijetí nového člena se hlasovalo kulíčkami po egyptském vzoru, tajuplně a krutě. K věčnému zatracení stačila jedna černá kulíčka. Jediná z paděsáti. V každém případě potřeboval nekovan patrona, který by pronesl obhajobu. Sudek fotografoval portréty a obrazy členů Mánesa do Volných směrů, znal se s Fillou a ukázal mu reprodukce Pločkových věcí. Některé originály už Filla znal a ukázalo se, že je zná jí i jini. Když došlo k hlasování - ani jedna kulíčka černá!*

Šel radostnou zprávu za tepla zvěstovat tomu, který o výsledku už jistě věděl. Tichému. Co říkáš, Franto?

Nejsou slepi.
Od té doby vystavoval s nimi, s Mánesem. Nejdřív jako kandidát, pak jako řádný člen...

...*Válka trvá už dva roky. Není pravda, že během války vždycky zmknou múzy. Někdy je tomu naopak, múzy se vzeprou, protože lidé cítí potřebu čerpat odvahu z umění. Galerie oživily, obrazy se kupovaly. Vilému Pločkovi je šestatřicet, vystoupit sálově se ostýchá, a tak přátelé rozhodnou za něho. Zajistí výstavní síň u Topičů, získají Jaroslava Průchu, aby přednesl báseň, Tichý nakreslí do pozvánky portrét debutanta a Otakar Mrkvička napsal úvod do katalogu: - Dostalo se nám radosti obeznámit se důvěrněji s tvorbou umělce, který zvolna vyrůstal mimo obvyklé cesty dnešního malování a současné konvence... (červ)*

Omluva

Jan Doležal se ve svém zasvěceném článku O srbském románu devadesátých let (Tvar č. 19/2000) stručně zmiňuje též o úrovni překladu tří románů do češtiny. V mém překladu románu Astrachán Dragana Velikiče objevil na str. 167 naprosto neuvěřitelnou a nesmyslnou větu. Nera- da bych ji znovu citovala, uvedu jen její správný překlad: *Po tom, co se událo v Sarajevu, svět již nikdy nebude takovým, jakým býval*. Chybný překlad této věty mě mrzí o to víc, že ačkoli v kontextu románu jde o Sarajevo roku 1914, celou větu lze plně vztáhnout na toto nešťastné město i na konci našeho století. Omlouvám se Draganu Velikičovi, bělehradskému nakladatelství Stubovi kulture, pražskému nakladatelství Triáda a všem čtenářům románu Astrachán za toto prapodivné zmatení slov. Všechny další připomínky pana Doležala s ním ráda proberu, bude-li mít chuť a čas, nad skleničkou malvázie nebo grappy, oblíbených to nápojů z Astrachánu.

ANA ADAMOVIČOVÁ

Poděkování TVARu

Toto číslo vyšlo s přispěním Městského obvodu Moravská Ostrava a Přívoz.

Napsali do TVARu

Vážená redakce, dovolu prosím, abych si mohl vyzkoušet roli kritika. Se zájmem jsem si přečetl básně Vladimíra Křivánka v Tvaru č. 19. Doufám, že se jedná o pana profesora na UK, jinak je moje další povídání bezpředmětné. Oceňuji jeho odvahu, že dává svoji káži na trh, po svém hodnocení mladé poezie 90. let.

S panem profesorem jsem se setkal na letošních Šrámkově Sobotce, kde působil jako porotce. Na semináři nám účastníkům soutěže otcovsky domlouval, ať už raději nepíšeme, že on už taky přestal psát. Téměř všechny naše básničky, až na malé výjimky, symbolicky odhodil do odpadního koše. Moje snažení ocenil písemným vzkazem: „Tento duševní důchodce je mojim vrstevníkem“ a následovalo několik vykřičníků.

Ted' se karta obrátila a já laik si dovolu oznámkovat pana profesora. Vybírám hned první báseň Rybí blues a dávám nedostatečnou. Domnívám se, že blues může být jediné člověčí, a ne rybí. V básni nenalézám lidský smutek, slzy, pot, krev, a na druhé straně ani lásku, naději, vzdor, odhodlání porvat se za spravedlnost. Z básně čí- ší jen sobecká sebelítost (pan Vladimír asi dostal kopačky od nějaké studentky), ale to do blues nepatří.

Vážený pane profesore, bylo by potřeba projít se trochu po spodních patrech naší společnosti. Mohu Vám to doporučit, já jsem nyní několik dní dělal topiče v zastaralé nevyhovující kotelně, a když jsem skončil, napsal jsem také blues a šlo to úplně samo:

Kotelnický blues. Tuhle službu / vyfánsul jsem za trest / měl jsem bolavou hubu / když náš Pán / práci rozdával. // Rozbitá lopata / popele hromada / zaprášený plíce / vrchovatě naložené vozejk / a zbejvat poslední popelce. // Ohniště vyhaslo / i hrdlo vyschlo / žebra vychládají / a partaje z patra / zase vztekla laji. // Tuhle služ-

bu / já sobě nevybral / jen jsem zavřel hubu / když náš Pán / v kotli topit přikázal.

Vládo, je mi líto, oko za oko, zub za zub, já už stejně žádný zub nemám. Nashle na nějaké další literární soutěži.

S pozdravem

LUDVÍK KŮS, Všetaty

Oznámili TVARu

• **Památník národního písemnictví a Obec spisovatelů pořádají 14. 12. v 17.00 Podvečer s pohádkou Karla Šiktance.**

• **Divadelní ústav a Britská rada** pořádaly besedu s britským dramatikem *Markem Ravenhillem*, autorem proslulé hry *Shopping and Fucking*.

• **Středisko západočeských spisovatelů a Západočeská galerie** uspořádaly besedu se třemi českými účastníky šestidenní Evropské expedice spisovatelů Josefem Hrubým, Pavlem Vernerem a Miroslavem Hulem *Napříč Evropou*.

• **Divadlo ARCHA** uvádí v rámci festivalu „Brusel v Arše“ ve dnech 20., 21. a 22. 12. od 20.00 *Ultima Vez Wim Vandekeybus / David Byrne - in Spite o Wishing and Wanting (Nic není tak, jak si přejeme)*.

• **Polský institut** pozval hosty na setkání s *Andrzejem Sapkowským*, králem polského fantasy. **Historické muzeum v Krakově** hostí soutěžní výstavu *Nejkrásnější jesličky*.

Kde dostanete TVAR

PRAHA
- Tvar už ve čtvrtek! -
Academia, Národní 7
Academia,
Václavské nám. 34
Fišer, Kaprova 10
Fortuna, Ostrovní
Jan Kanzelsberger,
Václavské n. 4
Knihkupectví na FFUK,
nám. J. Palacha 2
Knihkupectví na Můstku,
Na Příkopě 390/3
Knihkupectví, Týnská 6
Prospektrum,
Na Poříčí 7
Maťa - Aurora,
Opletalova 8
Paseka, Ibsenova 3
Samsa, Pasáz 8 u Nováků
Vodičkova 30
Seidl, Štěpánská 26
Svoboda, Na Florenci 3
Tabák (Česrea),
Kaprova (u FF UK)
U knihomola,
Mánesova 79
Volvox globator,
Opatovičská 26
Zvon, Jindřišská 23
Redakce Tvaru,
Na Florenci 3 (1. patro)
BRNO
Český spisovatel,
Kapucinské nám. 11
Barvič-Novotný, Česká 13
Knihkupectví P a Š,
Palackého 66
Ženíšek, Květinářská 1
ČESKÁ TŘEBOVÁ
Paseka, Hýblova 51
ČESKÉ BUDĚJOVICE
Omikron,
n. přemysla Otakara II. č. 25
FRÝDEK-MÍSTEK
Wembley tabák,
Růžový pahorek 508

HODONÍN
Knihkupectví,
Národní tř. 21
JIHLAVA
Knihkupectví Otava,
Komenského 33
LIBEREC
Fryč, Pražská 14
NÁCHOD
Knihkupectví
Alice Horová, Palackého 26
OLOMOUC
Studentcentrum,
Křížkovského 14
OSTRAVA
Epillion, Knihkupectví a lit.
kavárna, Brábova 4
Fiducia, Mlýnská ul.
Knihkupectví Artforum,
Puchmajerova 8
Univerzitní centrum,
Reální 5
PLZEŇ
Knihkupectví Fraus,
Goethova 8
POLNÁ
Knihkupectví a nakl.
Linda, Husovo nám. 22
SEDEC - PRČICE,
VOTICE, SEDLČANY
Knihkupectví A. Podzimek
TŘEBOŇ
Carpio, nám. T. G. M. 93
VSETÍN
Malina, Dolní nám. 347
ŽDÁR NAD SÁZAVOU
Buček, vlakové nádraží
...a na novinových stáncích
PNS, Mediaprint-Kapa
a ostatních distributorů

Tvar distribuují firmy
A.L.L. Production, Transpress,
Mediaprint-Kapa, RAM, PNS
a redakce. Objednávky do
zahraníčí přijímá redakce.